

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 10. do 16. marta 2009. godine, donijela je

ODLUKU

I

Historijska građevina – Kuća Nurije Pozderca (Kuća porodice Pozderac) u Cazinu proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik se nalazi na prostoru označenom kao k.č. 505/2 „Čajin potok“ (stari premjer), k.o. Cazin grad, što odgovara k.č. 1332 (novi premjer), z.k. uložak broj 1153, općina Cazin, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (“Službene novine Federacije BiH” br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacijske table sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

U cilju trajne zaštite nacionalnog spomenika, utvrđuju se sljedeće mjere zaštite koje se odnose na prostor definiran u tački I stav 2. ove odluke:

- dopušteni su isključivo istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, radovi na sanaciji i prezentaciji spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine;

- prilikom radova na restauraciji objekta neophodno je sačuvati njegov izvorni izgled;

- dijelove koji nedostaju potrebno je rekonstruirati u izvornom obliku, iste veličine, od istog ili istovrsnog materijala, primjenom istih tehnoloških

pristupa u najvećoj mogućoj mjeri, na osnovu dokumentacije o izvornom obliku;

- izvršiti hortikulturno uređenje avlije i bašte;
- objekat se može koristiti u obrazovne i kulturne svrhe, na način koji neće ugroziti integritet objekta i njegovo značenje u strukturi grada.

U cilju zaštite i osiguranja uvjeta za konzervaciju i restauraciju objekta, utvrđuju se **hitne mjere zaštite**:

- unutrašnje čišćenje objekta;
- demontaža sačuvanih dijelova enterijera i njihovo ostavljanje na sigurno mjesto sve do trenutka ponovne ugradnje;
- ispitivanje i statička analiza konstruktivnih dijelova objekta;
- statička konsolidacija objekta i sanacija konstruktivnih dijelova uz upotrebu tradicionalnih materijala i istih tehnoloških postupaka u najvećoj mogućoj mjeri;
- zaštita objekta od negativnih vanjskih utjecaja.

Na graničnim parcelama: k.č.1331/1, 1334/1, 1656 i 1657/1 dopuštena je gradnja objekata maksimalne visine P+1, odnosno 6,50 m do početka krovišta, i maksimalnog gabarita 10 x 10 m sa strmim četverostrešnim krovom i krovnim pokrivačem od drvene šindre ili biber crijepa.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti koji su suprotni odredbama ove odluke.

V

Svako a posebno nadležni organi Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih postupaka koji mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI

Ova odluka dostavit će se Vladi Federacije, federalnom ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje, nadležnoj službi zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra radi provedbe mjera utvrđenih u tač. II-V ove odluke i nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

VIII

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Danom donošenja ove odluke sa Privremene liste nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02, «Službeni glasnik Republike Srpske», broj 79/02, «Službene novine Federacije BiH», broj 59/02 i «Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj 4/03) briše se nacionalni spomenik upisan pod rednim brojem 169.

X

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u «Službenom glasniku BiH».

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović i Ljiljana Ševo.

Predsjedavajući Komisije

Dubravko Lovrenović

Broj: 07.2-2-40/09-22
11. marta 2009. godine
Sarajevo

O b r a z l o Ź e n j e

I – UVOD

Na osnovu člana 2. stav 1. Zakona o provedbi odluka Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, "nacionalni spomenik" je dobro koje je Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02) sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu, a za što ne postoji vremensko ograničenje, i bez obzira je li za navedeno dobro podnesen zahtjev.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika donijela je odluku o stavljanju **historijske građevine Kuća Nurije Pozderca, općina Cazin**, na Privremenu listu nacionalnih spomenika BiH, pod rednim brojem **169**.

U skladu sa odredbama Zakona, a na osnovu člana V stav 4. Aneksa 8. i člana 35. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila provedbi postupka za donošenje konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

Izjava o značaju dobra

Porodična kuća porodice Pozderac (rodna kuća Nurije Pozderca), pripada tipu tzv. katne kuće sa prepustom. Sagrađena je oko 1820. godine, a sagradio ju je Ahmet-aga Pozderac, jedan od vođa otpora odlukama Berlinskog kongresa.

II - PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji je prethodio donošenju konačne odluke o proglašenju, izvršen je uvid u:

- dokumentaciju o lokaciji imovine i sadašnjem vlasniku i korisniku dobra (kopiju katastarskog plana i zemljišnoknjižni izvadak),
- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući opis i fotografije, podatke o oštećenjima tokom rata, podatke o intervencijama na restauraciji ili drugoj vrsti radova na dobru itd.,
- historijsku, arhitektonsku ili drugu dokumentarnu građu o dobru,
- stav vlasnika – pismena izjava Sadete Buljubašić i Emine Ajaz iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca, koju su dana 14.07.2011. godine dale Lejli Hajrulahović, dipl. ing. arh., ul. Nijaza Begića S/32, Cazin, a koja je dostavljena u dopisu broj: 03.2-02.2-104/11-9 od dana 22.08.2011. godine (broj protokola Komisije).

Na osnovu uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Cazin se nalazi 26 km sjeverno od Bihaća na putu prema Velikoj Kladuši. To je najveće mjesto na lijevoj obali rijeke Une. Smjestilo se, zajedno sa utvrdom iznad njega, u amfiteatralnoj dolini koju okružuju okolna viša brda. Cazin je središte prometa za dio Krajine smještene na lijevoj obali Une.

Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji koja obuhvata k.č. broj 505/2 „Čajin potok (stari premjer), k.o. Cazin grad, što odgovara k.č. br. 1332 (novi premjer), upisana u z.k. uložak broj 1153, općina Cazin, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Historijski podaci¹

Područje općine Cazin bilo je nastanjeno u najranijim epohama ljudske historije. Tragovi najranijeg nastanjivanja na lokalitetu starog grada – koji predstavlja najdominantniju tačku naselja, otkriveni su prilikom arheoloških iskopavanja koja su izvršena na platou između unutrašnjih i vanjskih bedema na sjeverozapadnoj strani utvrde. Pri tome je u najvećem broju nađen keramički materijal koji je ležao u izmiješanim slojevima. Ipak se mogao izdvojiti materijal iz 4 vremenski udaljena razdoblja: eneolita, kasnog bronzanog doba i s početka starijeg željeznog doba, latenskog doba te kasnog srednjeg vijeka i osmanskog perioda (Raunig, 2001, 117,163).

U historijskim izvorima Cazin se češće spominje od 1522. godine, kada su Osmanlije osvojile Knin i kada Cazin postaje sjedište kninskih biskupa. Neko vrijeme je Cazin držao Petar Keglević, koji je 1535. godine, po kraljevoj naredbi, predao Cazin na upravljanje novom biskupu kninskom, kanoniku Petru od Ripča, za čijeg su stolovanja u Cazinu, 1539. godine, Osmanlije zauzele grad.

Od 1553. godine Cazin je imao krajišku posadu. U julu 1576. godine, pod komandom Ferhad-paše, Osmanlije su konačno zauzele Cazin i Bužim. Već 1577. godine u gradu je bila osmanska posada od 50 konjanika i 150 pješaka (Lopašić, 1943, 132). Sljedeće godine je Ferhad-paša bez borbe predao Cazin generalu Ivanu Ferenbergu, ali ga je iste godine opet, i to definitivno, zauzeo Ferhad-paša Sokolović (Lopašić, 120-123, Kreševljaković, 1953, 32).

Prema jednom podatku, Osmanlije su 1584. godine radile na još jačem utvrđivanju cazinskog grada. U to vrijeme cazinski grad je bio jedan od najutvrđenijih gradova na granici između dvaju carstava. Jedan od prvih zapovjednika Cazina je bio Edhem-aga, zabilježen u dokumentu iz 1583. godine (Kreševljaković, 1953, 32). Oko 1570. godine je osnovan Kamengradski kadiluk u okviru Bosanskog sandžaka za nahije u porječju Sane. Osvojenu teritoriju i gradove u Pounju i one preko rijeke Une tokom narednih desetljeća, sve do osvajanja Bihaća 1592. godine, osmanska uprava je pripajala ovome kadiluku, tako da je njemu pripao i grad Cazin (Šabanović, 1982, 175,181).

Prema ugovoru o granicama između osmanskih posjeda u Krajini i susjednoj Hrvatskoj 1625. godine, u svim gradovima koje su držale Osmanlije u Krajini, a među njima i u Cazinu, nalazile su se vojne posade (Lopašić,

¹ Više podataka o historiji naselja pogledati u odlukama o proglašenju nacionalnih spomenika sa područja općine Cazin.

1943, 31).

U XVIII vijeku Cazin je bio u sastavu Ostrožačke kapetanije i nije imao svog dizdara. Ostrožačka kapetanija je bila u sastavu jednog dijela Kamengradskog kadiluka. Obuhvatala je teritoriju u krajnjem sjeverozapadnom kutu Bosanskog ejaleta. Među zapovjednicima posade 1769. godine su zabilježeni Šaban-aga i Osman-aga. Polovinom XVIII vijeka započela je buna protiv kapetana Ibšir-bega Beširevića. Tokom ovog vijeka Bihaćki kadiluk se ograničava na teritoriju oko Bihaća, a svi ostali gradovi preko Une, tj. sjeverno od lijeve obale, pripadaju Kamengradskom kadiluku (Šabanović, 228, 230). Početkom XIX vijeka Cazin je pripadao Ostrožačkoj kapetaniji. Kada je stari grad 1851. godine napušten, u Cazinu je podignuta buna protiv Omer-paše Latasa. U XIX vijeku grad Cazin je pripadao, unutar Bosanskog pašaluka, bihaćkom kajmakamluku (okrug), a mudirluku (kotaru) Cazin ili Ostrožac (Šabanović, 1982, 233).

Objekat rodne kuće Nurije Pozderca², u stvari porodična kuća porodice Pozderac, sagrađena je oko 1820. godine. Sagrađio ju je Ahmet-aga Pozderac³, jedan od vođa otpora odlukama Berlinskog kongresa. Sama arhitektura objekta, raspored prostorija kao i vrsta materijala koji je upotrijebljen prilikom njegove gradnje, kao i način obrade pojedinih dekorativnih elemenata skoro je identična objektu Eminagića konaka u Tešnju, što potvrđuje tvrdnju da je objekat podignut u prvoj polovini XIX vijeka.

Objekat je u toku II svjetskog rata bio meta napada okupatorske vojske (italijanskih i ustaških vojnih formacija). Djelimično je ostao sačuvan namještaj (sećije) iz perioda prije II svjetskog rata, ali sa vidljivim oštećenjima od metaka i gelera.

U vlasništvu porodice Pozderac kuća se nalazila sve do 02. 12. 1985. godine kada je prodana Zajednici za kulturu općine Cazin.⁴

Na objektu su 1990, 1998. i 1999. izvršeni određeni radovi na njegovoj sanaciji⁵.

² Rođen je 15. januara 1892. godine u Cazinu. Bio je učitelj. Djelovao je kao poslanik a kasnije i kao potpredsjednik Jugoslovenske muslimanske organizacije (JMO). Učinio je mnogo na poboljšanju školstva potičući izgradnju novih školskih objekata i otvaranje kurseva opismenjavanja. Njegovim angažmanom u Cazinu je otvorena i građanska i dvije stručne škole. Ovakav rad za dobrobit naroda donijeli su Nuriji Pozdercu veliku podršku naroda. Na početku rata odbio je saradnju s okupatorom, osuđujući ustaške progone srpskog življa. Jednom prilikom je stao ispred ustaških odreda poslanih da ubijaju Srbe u selu Osredak i rekao im da se vrate u Zagreb ili pređu preko njega mrtvog. O stavovima Pozderca čuo je i Josip Broz Tito koji u decembru 1942. posjećuje Krajinu i boravi kao gost Nurije Pozderca u Cazinu. Izabran je za predsjednika Narodnooslobodilačkog odbora u Cazinu, a 26. novembra 1942. godine, na Prvom zasjedanju AVNOJ-a, za potpredsjednika Izvršnog odbora. Tokom Pete neprijateljske ofanzive, 8. juna 1943. godine, ranjen je u šumi kod katuna Duži na planinskoj visoravni Vučevo iznad Sutjeske. Umro je 12. juna 1943. godine na Dragoš-sedlu u pokretu za Tjentište. Dvojica njegovih sinova, Hamdija i Hakija, postali su u novoj Jugoslaviji važni bosanskohercegovački komunistički političari, posebno Hamdija Pozderac, koji je 80-ih godina bio u vrhu jugoslavenske države.

³ Ahmet-aga Pozderac – cazinski beg. Na vijesti o predaji Bosne na Berlinskom kongresu, Cazinjani su organizirali odbranu svog kraja. Radoslav Lopašić navodi da se na poziv carsko-turskog mutasafira u Bihaću, Huseina-efendi Karabegovića digla bila po Krajini i „kuka i motika“. Na čelo otpora su se stavila dva bega iz Cazina Hadži Ahmet-aga Pozderac i beg Toromanović.

⁴ Ugovor o kupoprodaji objekta

⁵ Više u dijelu 4: Istraživački i konzervatorsko-resturatorski radovi

2. Opis dobra

Objekat porodične kuće Pozderac (kuća Nurije Pozderca), prema tipologiji M. Kadića, pripada tipu tzv. katne kuće sa prepustom.

Ovaj tip stambenog objekta rasprostranjen je na teritoriji od Cazina, Bosanskog Petrovca, Kulen-Vakufa, Bihaća, Ključa, Banjaluke, Tešnja, Jajca, Livna, Travnika pa sve do Sarajeva, ali se njegov karakter, ovisno o području u kome je sagrađen mijenja. U područjima Bosanske Krajine to je tipična odbrambena kuća⁶, dok npr. u Sarajevu ili nekim drugim krajevima u centralnim i istočnim dijelovima BiH to su nešto komforniji objekti, bez izrazito naglašene odbrambene funkcije. Ovaj tip kuće predstavlja viši stepen razvoja dispozicione i prostorne koncepcije kuće, a njegova pojava uslovljena je višim – društveno, ekonomskim i stambenim standardom.

Prema tlocrtnoj koncepciji, kuća predstavlja objekat složene osnove sa vrlo čistim oblicima. Kao i kod ostalih kuća ovoga tipa, spratna etaža urađena je od lakih materijala, a podrum i prizemlje, koji su u neposrednom kontaktu sa terenom, urađeni su od lomljenog kamena sa krečnim malterom kao vezivnim sredstvom. Dio objekta iznad prepusta služi za stanovanje i uzdignut je visoko iznad zemlje⁷. Cijeli sprat kuće je za oko 50 cm smaknut prema vani.

Kuća je podinuta na strmom terenu (razlika nivoa – prizemlje – podrum iznosi oko 2,70 metara), tako da je podrum izveden samo djelimično, i to u sjeverozapadnom dijelu objekta.

Podrum

Podrumske prostorije kod kuća ovoga tipa su u samim počecima služile kao štale za držanje sitne stoke. S vremenom se njihova namjena mijenjala, tako da u naprednijim ravničarskim krajevima Bosne i Hercegovine ovi prostori počinju služiti kao magaze, odnosno gospodarske prostorije.

Dimenzije podruma iznose 10,71x3,85x10,54x3,65 metara. Zidovi su urađeni od lomljenog kamena i njihova debljina iznosi oko 90 cm. Kao vezivno sredstvo prilikom gradnje zida objekta korišten je krečni malter. Sa jugozapadne strane objekta se nalaze ulazna vrata široka 1,17 metara sa polukružnim nadvojem. Može se reći da je podrum sastavljen iz dva dijela međusobno odvojena kamenim zidom dužine oko 1 metar i širine 88 cm, na koji je u stvari oslonjena konstrukcija dimnjaka sa gornjih etaža. Visina podrumske etaže iznosi oko 2,80 metara. Na približno polovini poprečnog raspona, u pravcu sjeveroistok-jugozapad, položena je nosiva greda – podvlaka dimenzija presjeka 30/30 cm, učepljena u sjeveroistočni i jugozapadni zid, a na koju su oslonjene grede sekundarne podne konstrukcije. Ova greda je približno na trećini raspona oslonjena na dva drvena stuba. Svjetlost u podrum ulazi kroz dva prozorska otvora, unutrašnje širine 88 cm, a vanjske 51 cm postavljena na sjeverozapadnom zidu objekta. Pod podruma je zemljani. Jedna od karakteristika ovog objekta je vijenac debljine 20 cm koji je izveden između podrumske i prizemne etaže.

Prizemlje

Prizemlje objekta ima dimenzije 12,20 x 9,50 i u njemu se nalaze

⁶ Pošto ovaj tip kuće u svom osnovnom obliku predstavlja „ratničku kuću“ i njen karakter je odbrambeni. Zid magaze je utvrđen kamenom i prozorski otvori na njemu su vrlo često vrlo uski (mazgale).

⁷ Kadić, str. 58.

slijedeće prostorije: hajat⁸, ostava, klozet, hamamdžik, predsoblje, prostorija koju su vlasnici objekta nazivali mutvakom⁹, dvije prostorije koje su služile kao kuhinje, mala soba (vlasnici objekta ovu sobu nazivaju mesdžid), i stepenište¹⁰.

Ulaz u prizemni dio objekta nalazi se sa jugoistočne strane. U objekat se ulazi dvostrukim vratima sa polukružnim nadvojem širine 1,90 metara. Vrata se zatvaraju mandalom – drvenom gredom koja se uvlači u zid.

Prostor *hajata*, ima dimenzije 4,10 x 2,40 metara. Hajat je denivelisan i problem razlike u visinama riješen je sa četiri stepenika visine 17 cm.

Iz hajata se prema sjeveroistoku ulazi u poligonalno predsoblje (ženski dio) dimenzija 5,40 x 2,60 metara koje u stvari predstavlja ulaz u gospodarski dio objekta. U predsoblju se nalazi drveno stepenište koje vodi na sprat (najvjerovatnije u prostor ženske divanhane) i ostale prostorije.

Spremište ima dimenzije 4,22x3,05 metara. U ovoj prostoriji se nalaze dva prozorska otvora širine 60cm.

Zahod se nalazi u istočnom uglu objekta. Širina ove prostorije iznosi 1,15 metara, a dužina 3,05 metara. Ova prostorija ima jedan prozorski otvor širine 50 cm.

Soba, koju vlasnici objekta nazivaju mutvakom, ima dimenzije 2,75x2,65 metara i jedan prozorski otvor širine 90 cm.

Poligonalna kuhinja ima dimenzije 3,80x4,25 metara. Svjetlost u kuhinju ulazi kroz dva prozorska otvora širine 90 cm.

Druga prostorija, koja je takodjer služila kao kuhinja, ima dimenzije 4,35x4,25 metara. Orijentirana je prema sjeverozapadu i jugozapadu sa četiri prozorska otvora širine 90 cm.

Mala soba nalazi se u južnom uglu objekta. Ima dimenzije 3,07x2,90 metara i tri prozorska otvora širine oko 90 cm. Ova prostorija koristila se kao mesdžid, odnosno za obavljanje molitve u slučaju kada vlasnici objekta nisu mogli ići u džamiju zbog vremenskih neprilika.¹¹

Drugo (muško) stepenište se nalazi između dnevne i male sobe i ima širinu od 1 metra, gdje visina stepenika iznosi 19 cm. Ovo je, prema izjavama nasljednica, bilo glavno stepenište objekta.

Sve prostorije prizemlja popođene su drvenim podom.

Sprat

Sprat objekta ima dimenzije 13,20 x 10,25 metara. Drvenim stepeništem iz prizemlja se dolazi u prostor *divanhane*¹² koja zauzima centralni dio objekta i najvjerovatnije je ranije bila podijeljena na mušku i žensku. Iako nema vidljivih ostataka pregrade između njih, velike dimenzije ovog prostora (prolazi kroz cijelu kuću) i raščlanjena dispozicija dokazuju ovu tvrdnju. Muška divanhana je otvorena prema jugoistočnoj strani sa dva prozorska otvora širine 58 cm i prema jugozapadu (dio iznad stepeništa) sa također dva prozorska otvora širine 58 cm, dok je ženska orijentirana prema sjeverozapadnoj strani i otvorena sa tri još manja prozorska otvora širine 40

⁸ Hajat – hodnik u prizemlju.

⁹ Mutvak –(ar.) kuhinja.

¹⁰ Izjava Sadete Buljubašić i Emine Ajaz iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca od 14. 07. 2011. godine.

¹¹ Izjava Sadete Buljubašić i Emine Ajaz iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca od 14. 07. 2011. godine

¹² Divanhana (pers.) - prostrano predsoblje (hodnik) na katu; kuća, mjesto za razgovor i vijećanje.

cm i prema sjeveroistoku sa dva prozora širine 48 i 60 cm. Divanhana je popođena daščanim podom.

Iz muške divanhane se ulazilo u sobe (čardake) i kupatilo (nije poznata izvorna namjena ovog prostora).

Gostinska soba (čardak) nalazi se u južnom uglu objekta. Ima dimenzije 3,80x3,74 metra. Orijentirana je prema jugoistoku sa dva i jugozapadu sa također dva pravougaona prozorska otvora širine 73 cm.¹³

Velika soba (čardak čošak) nalazi se na zapadnom uglu objekta. Dimenzije prostorije su 3,50x3,40 metara. Orijentirana je prema gradu, odnosno prema jugozapadu i sjeverozapadu sa šest pravougaonih prozorskih otvora širine oko 75 cm.¹⁴

Kupatilo se nalazi na jugoistočnoj strani objekta. Ulaz u njega je moguć i iz muške i iz ženske divanhane. Dimenzije kupatila iznose 3,30x3,70 metara. Ima jedan prozorski otvor širine 72 cm.

Iz ženske divanhane ulazilo se u spavaću sobu koja je smještena u sjevernom uglu objekta. Ova soba ima dimenzije 3,62x3,54 m. Orijentirana je prema gradu, odnosno prema sjeverozapadnoj strani sa dva prozorska otvora širine 75 cm.

Srednja soba nalazi se u centralnom dijelu objekta. Ima dimenzije 3,6x2,28 metara i dva prozorska otvora širine 72 cm orijentirana prema sjeverozapadu. Ova soba koristila se kao muška soba.¹⁵

U istočnom uglu objekta nalazi se prostorija za koju vlasnici objekta tvrde da je bila kuhinja¹⁶. Prostorija ima dimenzije 3,5x3,70 metara i ima četiri prozorska otvora širine 71 cm orijentirana prema jugoistoku i sjeveroistoku.

Sve prostorije na spratu su također popođene drvenim podom.

Krov

Objekat je pokriven drvenim četverostrešnim krovom čiji nagib iznosi oko 45 stepeni. Visina pojedinih elemenata krovne konstrukcije – rogova prelazi dužinu od 6,50 metara, a visina stubova u krovu iznosi oko 5 metara. Objekat je pokriven drvenom šindrom.

Podrum i vanjski zidovi prizemlja kuće su zidani lomljenim kamenom. Uočava se blago zakošenje prema unutrašnjoj strani (oko 5 stepeni) tako da ovaj dio objekta podsjeća na kulu (u narodu se objekat naziva i kulom Pozderaca). Visina ovog zidanog dijela iznosi oko 6 metara (mjereno sa sjeverne strane). Vanjski zidovi prizemlja građeni su lomljenim kamenom i njihova debljina iznosi 50 cm. Unutrašnji zidovi prizemlja su zidani bondruk sistemom i njihova debljina iznosi 15 cm. U prizemlju objekta su vidljive kasnije intervencije na ovim zidovima u vidu panel ploča koje su pokovane po bondruk konstrukciji.

Sprat kuće je u cjelini izgrađen **bondruk-konstrukcijom** koja se sastoji od drvenog kostura sastavljenog od niza uspravnih drvenih stubova, horizontalnih greda i kosnika i ispune od ćerpića. Debljina zidova na spratu iznosi oko 20 cm.

¹³ Vlasnici su ovu sobu nazivali „turskom“. U njoj su se nalazili: mangala, peškuni, čohe na zidu i sl. Izjava Sadete Buljubašić i Emine Ajaz, iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca od 14. 07. 2011. godine

¹⁴ Ovu prostoriju su vlasnici objekta koristili kao trpezariju. U njoj se nalazio stol od mahagonija za 12 osoba, kredenci i ostali namještaj (Nav. izjava)

¹⁵ Nav izjava

¹⁶ Nav izjava

Stropna konstrukcija objekta sastavljena je od drvenih gredica sa bukovim daskama između – šišeta. U jednom dijelu objekta na šišeta je pokucana trstika i strop je omalterisan krečnim malterom.

Zna se da su namještaj i unutrašnja oprema ove kuće bili vrlo bogati. Prema podacima iz do sada objavljene literature, nakon upada okupatora u objekat, skoro sve stvari su odnesene. Ostale su sačuvane samo drvene sećije.

Prema izjavi Sadete Buljubašić i Emine Ajaz, iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca, ta tvrdnja nije istinita. Naime, veliki dio namještaja je ostao sačuvan nakon II svjetskog rata. Otuđenje namještaja i umjetničkih djela desilo se devedesetih godina prošlog stoljeća¹⁷, a dio kolekcije (srebrna torbica Devlete Pozderac, češagija za leđa sa sedefom i zlatom iz Egipta) poklonjeni su bihaćkom muzeju. Muzeju AVNOJ-a predani su frak i šešir Nurije Pozderca.

Jedna od najvažnijih karakteristika ovog objekta su njegove fasade. Strmi krov, bijelo krečeni zidovi sprata sa velikim brojem prozora, predstavljaju kontrast teškoj konstrukciji prizemlja i podruma.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Historijska građevina **Kuća Nurije Pozderca** je upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika BiH pod rednim brojem **169**.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Sanacija objekta koja je izvršena maja 1990. godine odnosila se na sanaciju konstrukcije temelja. Ovaj zahvat je izvodio Zavod za zaštitu spomenika Bosne i Hercegovine. Tom prilikom u cjelosti su zamijenjeni temelji na donjem zidu, temelji na bočnim stranama i djelimično temelji na ulaznom zidu. U sklopu ove intervencije izvršeni su sanacioni radovi na fasadama i bojenje prozorskih otvora.

Godine 1998. i 1999. sredstvima Općine Cazin vršeni su radovi na pokrivanju objekta kestenovom šimplom, zamijenjena vanjska stolarija i izvršeno krečenje fasade objekta. Radove je izvodila lokalna firma (Podaci Zavoda za zaštitu spomenika u sastavu Federalnog ministarstva kulture i sporta).

15.12.2006. - izvršeno raščišćavanje okoliša rodne kuće Nurije Pozderca, u cilju pripreme terena za provedbu projekta revitalizacije.

Federalno ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta za restauraciju objekta izdvojilo 25 hiljada KM, dok je još 10 hiljada osiguralo Ministarstvo kulture USK.

5. Sadašnje stanje dobra

Iako se na prvi pogled to ne vidi, objekat rodne kuće Nurije Pozderca je u lošem građevinskom stanju. Usljed prodora atmosferske vode, te ostalih nepovoljnih utjecaja, u prvom redu horizontalnih pomjeranja, nastala su brojna oštećenja vidljiva prvenstveno u enterijeru objekta.

Ulazni dio:

¹⁷ Prema navedenoj izjavi u kući su do 1985. godine postojali portreti Ahmed-age, Murat-age, te slike Nurije Pozderca sa putovanja, stol od mahagonija za 12 osoba, sinija, peškuni, crvene čohе, kredenci, vezeni jastuci, mangala, čaše od venecijanskog stakla, suvenirni sa putovanja i dr.

- Nema pristupne staze niti ulaznih stepenika. Uočena upotreba neadekvatnih savremenih materijala.
- Ulazni prag zaliven betonom.

Podrum:

- Oštećenja konstrukcije objekta vidljiva u enterijeru podruma – pojava kosih pukotina koje su na donjem i obodnim zidovima širine i do 1,5cm.
- Horizontalno pomjeranje objekta dovelo je do ispadanja dijelova segmentnog luka iznad ulaznih vrata.
- Usljed djelovanja horizontalnih sila na bočni zid od strane ulice, vidljivo je pomjeranje donjeg zida (prema potoku) i nastajenje „stomaka“ debljine oko 20-ak centimetara. Nije poznato da li je ova deformacija nastala prije ili poslije sanacije temelja.
- Dužine pukotina se kreću od 50cm pa sve do 2,00 metara.
- Na nekim mjestima su vidljive drvene grede.
- Vidljivi su ostaci nekadašnje sekundarne konstrukcije.
- Međuspratna primarna konstrukcija između podruma i prizemlja je u dosta dobrom stanju – suha i bez deformiteta.
- Pod u podrumu je od nabijene zemlje sa vidljivim pločama. Nema tragova vlage;
- Drveni stub koji nosi horizontalnu konstrukciju je na bazi od kamena i nisu uočena oštećenja;

Prizemlje:

- Na skoro svim omalterisanim površinama zidova vidljive su kose pukotine širine i do 3 centimetra.
- Vidljivo oštećenje nastalo požarom.
- Horizontalna drvena nosiva konstrukcija, osim oštećenog dijela, nalazi se u dosta dobrom stanju.
- Bondruk konstrukcija je zdrava, ali je usljed pomjeranja došlo do pomjeranja pojedinih elemenata iz ležišta;
- Ispuna bondruk zida je dotrajala i ispucala zbog pomjeranja.
- Uticaj vlage, koja prolazi sa krovne konstrukcije, uslovio je da dolazi do otpadanja omalterisanih ploha.
- Sjeverni nosivi zid je izložen vlazi.
- Primarne nosive grede na ovom dijelu objekta su u vrlo lošem stanju.

Sprat:

- Najveće pukotine su izražene na ovoj etaži.
- Vlaga sa krovne konstrukcije dovela do devastacije maltera.
- Drvena konstrukcija znatno oštećena i potrebno je na većem dijelu njena zamjena.
- Uočena interpolacija savremenog kupatila.

Krovna konstrukcija:

- Dio krovne konstrukcije bio zahvaćen požarom.
- Oštećenja vidljiva na stubovima i rogovima. Rogovi su premazani zaštitnim sredstvima, tako da uticaj vlage nije toliko očitovan na njima.
- Uočene brojne naknadne intervencije na konstrukciji krova.

6. Specifični rizici

- prodor atmosfere vode kroz oštećenja na krovu i njezin ulazak u konstrukciju zidova;
- prodor vlage u drvene elemente konstrukcije i stolarije;
- horizontalno pomjeranje objekta.

III - ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima ("Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Komisija donosi odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

- A) Vremensko određenje**
- B) Historijska vrijednost**
- C) Umjetnička i estetska vrijednost**
 - i. Kvalitet obrade,
 - iv. Kompozicija,
 - vi. Vrijednost konstrukcije.
- D) Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)**
 - i. Svjedočanstvo o historijskim promjenama.
- F) Ambijentalna vrijednost**
 - ii. Značenje u strukturi i slici grada,
 - iii. Objekt je dio cjeline područja.
- G) Izvornost**
 - i. Oblik i dizajn,
 - ii. Materijal i sadržaj,
 - v. Položaj i smještaj u prostoru.
- H) Jedinственost i reprezentativnost**
 - i. Jedinственost i rijedak primjerak određenog tipa.
- I) Cjelovitost (cjeline, područja, zbirke)**
 - i. Fizička cjelovitost,
 - ii. Homogenost,
 - iii. Zaokruženost (kompletnost),
 - iv. Nenarušenost stanja.

Sastavni dio ove odluke su:

- kopija katastarskoga plana i podaci o vlasništvu,
- fotodokumentacija Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH,
- snimka postojećeg stanja koju je uradio Zavod za zaštitu spomenika kulture BiH
 1. Situacija
 2. Osnova podruma
 3. Osnova prizemlja
 4. Osnova sprata,
 5. Osnova krovništva,
 6. Podužni presjek,
 7. Poprečni presjek,
 8. Fasada 1
 9. Fasada 2
 10. Fasada 3
 11. Fasada 4

- Projekt rekonstrukcije objekta urađen od strane dd Arhitekt – projektni biro Bihać:
 1. Kontrola horizontalnosti objekta
 2. Odluka o sredstvima za implementaciju od strane FMKiS
 3. Dopis Općine Cazin – traženje saglasnosti od Kantonalnog zavoda za zaštitu spomenika USK
 4. Stručno mišljenje broj: 07-40-4-1463-1/08 od dana 24. 04. 2008. Od strane FMPU
 5. Uvjerenje općinskog SUD-a
 6. Kopija katastarskog plana
 7. Spisak parcela
 8. Opis lokacije urađen od strane Nataše Šahinović
 9. Tehnički opis,
 10. Predmjer radova,
 11. Osnova podruma,
 12. Osnova prizemlja,
 13. Osnova sprata,
 14. Poprečni presjek,
 15. Podužni presjek,
 16. Fotografije enterijera
 17. Analize oštećenja

Korištena literatura

Tokom vođenja postupka proglašenja dobra nacionalnim spomenikom BiH korištena je sljedeća literatura:

1889. Meringer, Rudolf, Pučka kuća u BiH, GZM, 1889.
1927. Karanović, Milan, O tipovima kuća u Bosni, GZM, Sveska za historiju i etnografiju, Sarajevo, 1927.
1934. Kreševljaković, Hamdija, *Cazin i okolina*, Sarajevo, 1934.
1943. Lopašić, Radoslav, *Bihać i bihaćka krajina*, II. izdanje, Zagreb, 1943.1953. Kreševljaković, Hamdija, *Stari bosanski gradovi*, Naše starine I, Sarajevo, 1953, 1-45.
1952. Kreševljaković, Hamdija, *Prilozi povijesti bosanskih gradova pod turskom upravom*, Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda pod turskom vladavinom, II/1951, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 1952,119-184.
1953. Kreševljaković, Hamdija, *Stari bosanski gradovi*, Naše starine I, Sarajevo, 1953, 7-45.
1957. Vego, Marko, *Naselja srednjovjekovne bosanske države*,

1967. Kadić, Muhamed, Starinska seoska kuća u BiH, biblioteka "Kulturno naslijeđe", "Veselin Masleša", Sarajevo, 1967.
1975. Jusić, Enisa, *Cazin, srednjovjekovni grad*, Arheološki pregled Saveza arheoloških društava Jugoslavije XVII/1975, Beograd, 1975,143-145.
1989. Škaljić, Abdulah, Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku, Svjetlost, 1989.
2001. Bugarski, Astrida, Sjećanje na korijene, Tradicionalne stambene zgrade Hrvata BiH u drugoj polovici XIX i prvoj polovici XX stoljeća, Sarajevo, 2001.
2004. Bajrić, Azra, Cazin, Općina i Dom kulture Cazin, Cazin, 2004.
2011. Pismena izjava Sadete Buljubašić i Emine Ajaz, iz Sarajeva, kćerki Nurije Pozderca, koju su dana 14.07.2011. godine dale Lejli Hajrulahović, dipl. ing. arh., ul. Nijaza Begića S/32, Cazin, a koja je dostavljena u dopisu broj: 03.2-02.2-104/11-9 od dana 22.08.2011. godine (broj protokola Komisije).

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Mirzah Fočo, diplomirani inženjer arhitekture,
pomoćnik izvršnog funkcionera za naslijeđe
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*